

14. Berezhniuk, I. Teoretychni osnovy ta sutnist mytnoi spravy / I. Berezhniuk // Visnyk Akademii mytnoi sluzhby Ukrainy. – 2002. – № 3. – S. 3–17.

15. Ershov A.D. Mezhdunarodnye tamozhennye otnosheniya: uch. posobyе / A. D. Ershov. – SPb.: YVЭСЭР, S.–Peterburhskiy fylyal RTA ym. V. B. Bobkova, «Znanye», 2000. – 207 s.

16. Slovyk ukrainskoi movy (onlain-versiia) / [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://sum.in.ua/s/polityka>

17. Voitseshchuk, A. D. Mytni aspekty zakhytu natsionalnykh ekonomichnykh interesiv krain [Tekst] / A. D. Voitseshchuk, A. A. Virkovska // Ekonomichnyi analiz : zb. nauk. prats, 2016. – Tom 24. – № 1. – S. 106–113.

18. Cerednostrokovyi plan priorityetnykh dii Uriadu do 2020 roku rozporiadzhenniam Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 3 kvitnia 2017 r. № 275–r

19. Yedynak V. Yu. Vplyv mytnoi polityky na zovnishnoekonomichnu diialnist pidpriemstv / V. Yu. Yedynak, N. M. Plieshkova, S. P. Nizhnicenko // Efektyvna ekonomika, 2014. – № 11 – [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3581>

Дані про автора

Шевчук Сергій Васильович,

кандидат економічних наук, докторант кафедри економіки підприємств Національного університету державної фіскальної служби України, м. Ірпінь
e-mail: nauka-rez@ukr.net

Мискін Юрій Ігорович,

к.е.н., доцент, докторант кафедри фінансів Національного університету державної фіскальної служби України

e-mail: muskin@ukr.net

Данные об авторе

Шевчук Сергей Васильевич,

кандидат экономических наук докторант кафедры экономика предприятий Национального университета государственной фискальной службы Украины

e-mail: nauka-rez@ukr.net

Мыскин Юрий Игоревич,

к. э. н., доцент, докторант кафедры финансов, Университет государственной фискальной службы Украины

e-mail: muskin@ukr.net

Data about the author

Sergii Shevchuk,

Candidate of Economic Sciences (Ph.D.), Doctoral of the Department of Economics National University of the State Fiscal Service of Ukraine

e-mail: nauka-rez@ukr.net

Yurii Myskin,

PhD (Economics), Associate Professor, doctoral student of the department of finance

University of State Fiscal Service of Ukraine

e-mail: muskin@ukr.net

УДК 658:330.26

ДОРОШЕНКО В.М.

Міжнародний досвід фінансування енергозбереження

Предмет дослідження. В статті проаналізовано та узагальнено міжнародний досвід фінансування енергозбереження з метою запровадження комплексу організаційних, нормативно-правових основ щодо забезпечення фінансових ресурсів проєктів з енергоефективності та скорочення енергоспоживання будівельними підприємствами України.

Мета статті – вивчення міжнародного досвіду фінансування енергозбереження на засадах концепту енергосервісних контрактів, аналіз підходів до трактування поняття «енергосервісний контракт», обґрунтування важливості та необхідності запровадження найкращих світових практик енергосервісу, розробка практичних рекомендацій, спрямованих на вдосконалення фінансування енергозбереження в будівництві.

Методологія. Теоретичним базисом дослідження є метод наукового пізнання. Для вирішення завдань дослідження використано методи теоретичного порівняння, системного аналізу, економічного узагальнення. Інформаційною основою виступають наукові праці щодо фінансування енергозбереження, навчальні посібники, електронні ресурси, пов'язані з проблематикою дослідження.

Результати роботи – в статті за результатами проведеного дослідження обґрунтовано висновки щодо адаптації міжнародної практики забезпечення фінансування енергозбереження з огляду на специфіку сучасного стану будівельної галузі України.

Висновки – дослідження міжнародного досвіду свідчить про необхідність запровадження в Україні механізму фінансування енергозберігаючих заходів та використання потенціалу енерго-сервісного контракту для залучення інвестицій у енергоефективний розвиток будівництва.

Ключові слова: будівництво, енергозбереження, фінансування енергозбереження, енергосервісний контракт.

ДОРОШЕНКО В.Н.

Международный опыт финансирования энергосбережения

Предмет исследования. В статье проанализирован и обобщен международный опыт финансирования энергосбережения с целью внедрения комплекса организационных, нормативно-правовых основ по обеспечению финансовых ресурсов проектов по энергоэффективности и сокращения энергопотребления строительными предприятиями Украины.

Цель статьи – изучение международного опыта финансирования энергосбережения на основе концепта энергосервисных контрактов, анализ подходов к трактовке понятия «энергосервисный контракт», обоснование важности и необходимости внедрения лучших мировых практик энергосервиса, разработка практических рекомендаций, направленных на совершенствование финансирования энергосбережения в строительстве.

Методология. Теоретическим базисом исследования является метод научного познания. Для решения задач исследования использованы методы теоретического сравнения, системного анализа, экономического обобщения. Информационной основой выступают научные работы по финансированию энергосбережения, учебные пособия, электронные ресурсы, связанные с проблематикой исследования.

Результаты работы – в статье в результате проведенного исследования обоснованы выводы по адаптации международной практики финансирования энергосбережения с учетом специфики современного состояния строительной отрасли Украины.

Выводы – исследование международного опыта свидетельствует о необходимости внедрения в Украине механизма финансирования энергосбережения путем использования потенциала энергосервисного контракту с целью привлечения инвестиций в энергоэффективное развитие строительства.

Ключевые слова: строительство, энергосбережение, финансирование энергосбережения, энергосервисный контракт.

DOROSHENKO V.M.

International experience in financing of energy savings

Subject of research. The article analyzes and summarizes the international experience of energy conservation financing with the purpose of implementing a complex of organizational, normative and legal bases for ensuring the financial resources of projects on energy efficiency and reducing energy consumption by Ukrainian construction companies.

The purpose of the article is to study the international experience of financing energy saving on the basis of the concept of energy service contracts, analysis of approaches to the interpretation of the concept of «energy service contract», justification of the importance and necessity of introduction of the best world practices of the energy service, development of practical recommendations aimed at improving financing of energy saving in construction.

Methodology. The theoretical basis of the research is the method of scientific knowledge. Methods for theoretical comparison, system analysis and economic generalization are used to solve the research tasks. The informational basis is scientific works on financing energy saving, manuals, electronic resources related to research issues.

The results of the work – in the article on the results of the conducted research, the conclusions are grounded on adaptation of the international practice of providing financing for energy saving in view of the specifics of the current state of the construction industry in Ukraine.

Conclusions – the study of international experience shows the need to introduce a mechanism for financing energy saving measures in Ukraine and the use of energy service contracting potential for attracting investments in energy efficient construction development.

Key words: construction, energy saving, financing of energy saving, energy service contract.

Постановка проблеми. Виходячи із необхідності забезпечення національних інтересів, Україна вживає необхідних заходів у сфері енергоефективного розвитку. Підвищення рівня енергоефективності є одним з ключових факторів переходу енергомістких економік на інвайроментальний розвиток, так як надає можливість знизити енергоспоживання за рахунок зменшення залежності від використання екологічно, економічно неефективних або небезпечних джерел енергії. Основним заданням державної політики підвищення рівня енергоефективності та енергозбереження є залучення інвестицій в реалізацію енергозберігаючих заходів на основі інновацій. Одним з перспективних механізмів залучення фінансування в проекти з енергозбереження є енергосервіс, заснований на принципі оплати енергозберігаючих заходів, що реалізуються спеціалізованими компаніями (ЕСКО) за рахунок зекономлених від енергозбереження засобів [5].

Пошук шляхів побудови ефективної системи забезпечення фінансування енергозбереження в умовах сучасного соціально-економічного стану України є проблемою першорядною ваги. Курс держави на підвищення енергетичної незалежності та інвестиційної привабливості спонукає до вивчення міжнародного досвіду фінансування енергозбереження.

Натепер активізувалась дискусія навколо енергосервісної діяльності як механізму забезпечення фінансування енергозбереження. Перспектива зниження рівня споживання, зокрема в житловому фонді на 4,5 млрд. євро [1], формує значні економічні переваги для будівельної галузі та актуалізує дослідження міжнародного досвіду щодо механізму фінансування енергозбереження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науковими дослідженнями, пов'язаними з проблематикою використання потенціалу енергозбереження успішно займалися провідні вітчизняні вчені [4,5]. Заслужовують на увагу наукові розробки експертів Німецького товариства міжнародного співробітництва GIZ [6]. Віддаючи належне дослідженням, слід визнати, що недостатньо опрацьовані на науковому рівні питання

забезпечення фінансування енергозбереження, потребує подальшого ґрунтовного вивчення міжнародна практика реалізації енергоефективних проектів у контексті функціонування та розвитку українських будівельних підприємств.

Мета статті – вивчення міжнародного досвіду фінансування енергозбереження на засадах концепту енергосервісних контрактів, аналіз підходів до трактування поняття «енергосервісний контракт», обґрунтування важливості та необхідності запровадження найкращих світових практик енергосервісу, розробка практичних рекомендацій, спрямованих на вдосконалення фінансування енергозбереження в будівництві.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні всі міжнародні партнери допомагають Україні рухатися у напрямку енергоефективності. Але цей шлях не можливо пройти без імплементації ключових європейських директив з енергоефективності та маршрутною карти, в якій чітко прописаний весь міжнародний досвід з реформування не тільки житлового і муніципального сектору, а й напрямків – бізнесу, транспорту, інфраструктури. Імплементуючи ці директиви, Україна має досягти енергозбереження на рівні 9% вже до 2020 року, порівняно з ситуацією у 2005–2009 роках. [1].

Зростання цін на енергоресурси підвищує рентабельність енергозберігаючих проектів у ЖКГ та будівництві. У свою чергу, зростання попиту на енергосервісні послуги є потужним стимулом для розвитку вітчизняного ринку енергозберігаючих товарів і послуг, що переживає в сучасних формаціях етап свого становлення, сприяючи розвитку інноваційних векторів бізнесу, створенню нових робочих місць [5].

Проведене емпіричне дослідження показує, що незважаючи на значну увагу у науковій літературі вітчизняних дослідників до проблематики фінансування енергозбереження [4,5], в даний момент не існує єдиного визначення дефініції «енергосервісний контракт». Директива 2012/27 /EU Європейського парламенту та Ради Європейського Союзу 2012/27 /EU від 25.10.2012 про енергоефективність не дає визначення енергосервісного контракту [2].

Дослідження дефініції «енергосервісний контракт» дозволило автору констатувати, що на практиці сформувалися два поняття: «енергосервісний контракт» (ЕСК) та «енергосервісний перформанс контракт» (ЕПК).

З огляду на вищенаведене, автор погоджується з визначенням поняття ЕСК експертів GIZ [6]: «ЕСК – це контракт, предметом якого є здійснення виконавцем заходів, спрямованих на енергозбереження і підвищення енергетичної ефективності у використанні енергетичних ресурсів замовником; при цьому розмір винагороди виконавця (ЕСКО) напряму залежить від обсягу економії, отриманої замовником від таких дій».

Відповідно до трактування Директиви 2012/27 /EU Європейського парламенту та Ради Європейського Союзу 2012/27 /EU від 25.10.2012 [2], енергосервісний перформанс контракт – це договірна угода між бенефіціаром і постачальником заходів щодо підвищення енергоефективності, які перевіряються і відстежуються протягом усього строку дії договору, при цьому інвестиції (роботи, поставка або послуги) в такі заходи відшкодовуються в залежності від рівня підвищення енергетичної ефективності, зазначеного в контракті, або іншого критерію енергетичного перформансу, наприклад, фінансові заощадження.

Авторське розуміння принципової різниці між ЕСК та ЕПК, враховуючи практику західноєвропейських країн, полягає в тому, що в форматі «енергосервісний контракт» (ЕСК) надається як повний комплекс послуг, спрямованих на енергозбереження, так і секторальні (окремі) види енергетичних послуг.

Разом з тим, з позицій експертів GIZ [6]: Енергосервісна компанія (ЕСКО) – суб'єкт господарювання, який впроваджує енергоефективні заходи з використанням моделі енергетичного контрактингу.

На думку автора, доцільно відмітити, що практичний досвід впровадження енергоефективних проектів у Західній Європі показує ефективність ЕСКО, як механізму фінансування енергозбереження. Діяльність ЕСКО має високу привабливість для будівництва, незважаючи на те, що потребує формалізації рамкових умов. Складові базових характеристик відмінності в діяльності ЕСКО розвинутих країн представлено на рис. 1.

В результаті проведеного контент-аналізу, автор має можливість констатувати використання в США стандартизованих бізнес-моделей «енергосервісний перформанс контракт» (ЕПК), на основі яких реалізуються енергоефективні проекти. Використання стандартизованих бізнес-моделей дозволяє формалізувати вимоги до замовника енергосервісу та ЕСКО. Розподіл вимог до замовника енергосервісу та ЕСКО в США наведено на рис. 2.

Відзначимо, що енергосервісний перформанс-контракт повного управління об'єктом нерухомості особливо затребуваний в США, при цьому в Німеччині, во Франції поширення набули контракти постачання енергоресурсів, енергоменеджменту.

Проведене дослідження надає можливість автору акцентувати на необхідності адаптації американського підходу впровадження стандартизова-

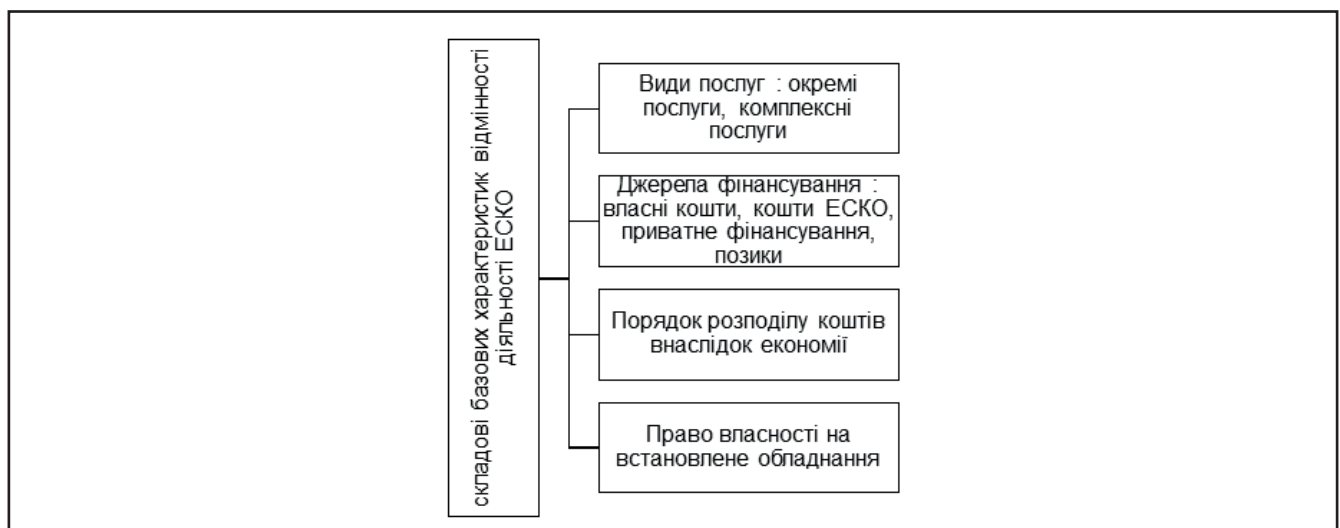

Рисунок 1. Складові базових характеристик відмінності діяльності ЕСКО розвинутих країн
 Джерело: сформовано автором на основі [5,6].

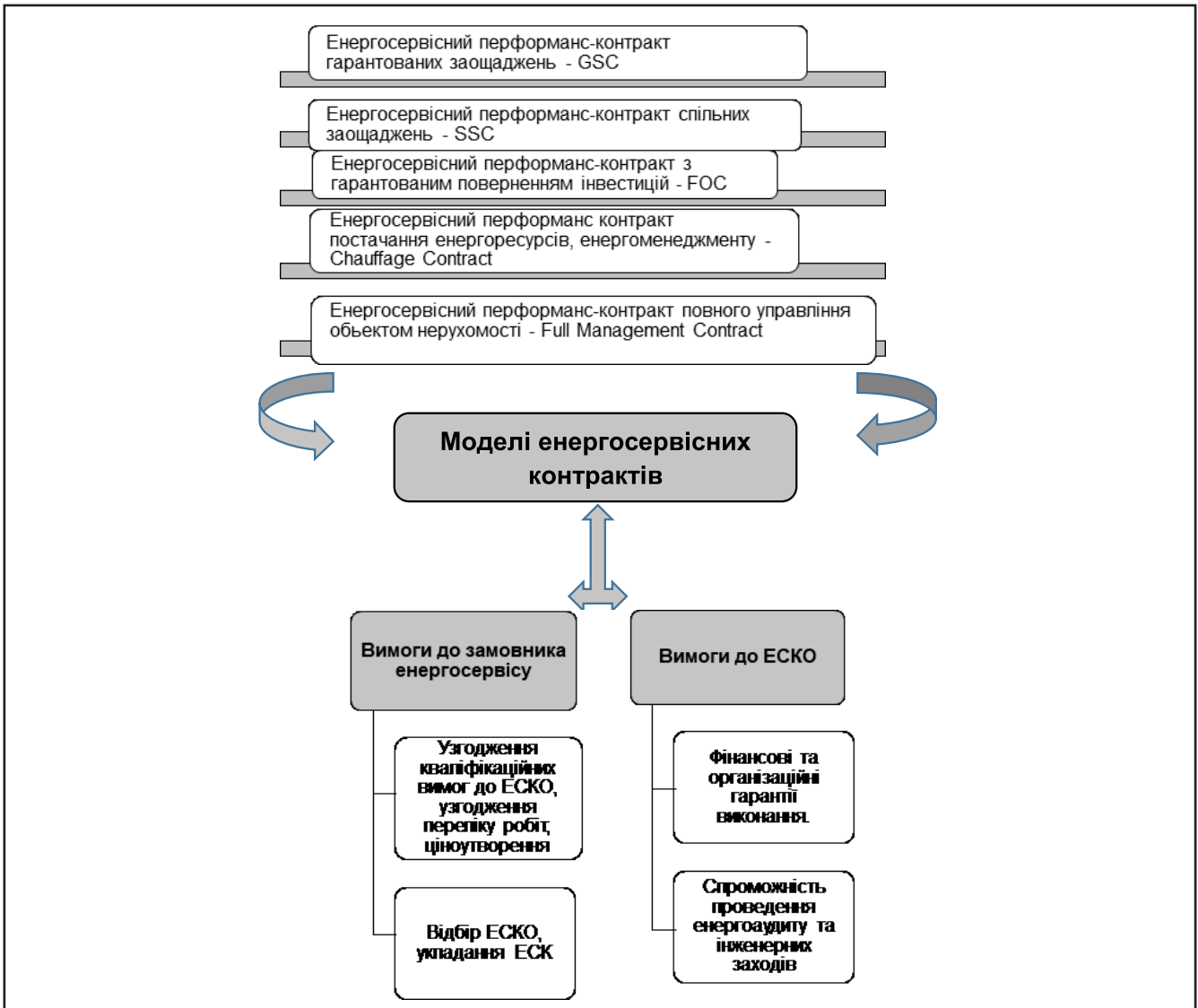

Рисунок 2. Розподіл вимог до замовника енергосервісу та ЕСКО в США

Джерело: сформоване автором на основі [6].

них бізнес моделей енергетичного контрактингу, який дозволяє оптимізувати організаційні, фінансові, технічні процедури закупівлі послуг енергосервісу в Україні. Слід зазначити актуальність адаптації американської практики впровадження «суперенергосервісних» перформанс – контрактів з попередньою кваліфікацією ЕСКО, що дозволяє проводити процедуру закупівель енергосервісу в рамках пакету замовлень, істотно скорочуючи терміни енергозберігаючих заходів.

Аналіз міжнародної практики енергосервісу [4,5,6] дозволяє виокремити три формати фінансування:

Фінансування ЕСКО шляхом прямого фінансування з використанням кредитних ресурсів фінансових інституцій;

Фінансування ЕСК спеціалізованим фондом, що передбачає створення спеціалізова-

ного фонду, за участю органів державної влади, міжнародних фінансових інституцій, комерційних банків, приватного бізнесу;

Фінансування ЕСК кредитною лінією, що передбачає фінансування енергосервісних проектів комерційними банками, які створюють нові банківські продукти. Автор погоджується з твердженням експертів GIZ [6], щодо можливості, з огляду на міжнародний досвід, впровадження в Україні різних форматів фінансування для реалізації енергосервісних контрактів.

Досвід європейських країн свідчить про те, що модель прямого фінансування є найсприятливішою для бюджетної сфери. Встановлено, що для отримання коштів шляхом прямого фінансування, ЕСКО повинна надавати ліквідне забезпечення для отримання кредиту.

Етапи реалізації фінансування ЕСКО спеціалізованим фондом

Етап	Визначення етапу реалізації фінансування ЕСКО
Етап 1.	Укладання ЕСКО одного (або кількох) однотипних ЕСК на підвищення енергоефективності. Залучення ЕСКО короткострокового кредиту комерційного банку для проведення енергоощадних заходів.
Етап 2.	Спеціалізований фонд спрямовує кошти на викуп права витребування в ЕСКО надходжень від досягнутої економії в рамках реалізації ЕПК. Спеціалізований фонд виплачує ЕСКО суму, яка компенсує витрати і дає змогу ЕСКО отримати прибуток, ЕСКО отримує можливість погашення короткострокового кредиту комерційного банку.
Етап 3.	Спеціалізований Фонд бере на себе довгострокові ризики в рамках ЕПК, Правонаступник коштів від отриманої економії ресурсів. Спеціалізований фонд може спрямувати щорічні надходження від досягнутої економії ресурсів на виплату дивідендів або повернення залучених коштів.
Етап 4.	ЕСКО компенсує спеціалізованому фонду за рахунок власних коштів різницю, у разі, коли потенційна економія коштів, отриманих від скорочення споживання ресурсів буде менша, ніж передбачалось ЕПК.

Джерело: складене автором на основі [4,5,6].

Головна ідея фінансування ЕСК кредитною лінією полягає в створенні нових фінансових продуктів та передбачає наявність комерційних банків, зацікавлених в довгостроковому кредитуванні енергосервісних проектів.

На думку автора, враховуючи низку чинників, що впливають на забезпечення енергозбереження будівельних підприємств, пріоритетним для реалізації проектів підвищення енергоефективності в Україні є формат фінансування енергосервісу через спеціалізований фонд. Етапи реалізації фінансування ЕСКО спеціалізованим фондом представлено в таблиці.

Найважливішою складовою впровадження в Україні дієвих енергосервісних міжнародних практик є створення Фонду енергоефективності, що формує інструменти стимулювання і підтримки здійснення заходів з підвищення рівня енергетичної ефективності будівель та енергозбереження [3]

Таким чином, для практичного застосування інструментарію фінансування енергозбереження, доцільним є, з огляду на сучасний стан розвитку будівельних підприємств, ефективно використання міжнародного досвіду фінансування енергозбереження на основі концепту енергосервісного контрактингу.

Висновки

Натепер в Україні актуалізується трансформація підходів до енергонезалежного майбутнього. Міжнародний досвід впровадження енергосервісних контрактів як механізму фінансування енергозбереження вкрай важливий для України, яка потребує значного скорочення споживан-

ня паливно-енергетичних ресурсів. Проведене дослідження дало змогу зробити висновки про те, що удосконалення механізму фінансування енергозбереження на основі концепту «енергосервісного контракту» є одним із ключових чинників реалізації тренду енергоефективного розвитку в будівництві. Подальші дослідження в сфері забезпечення фінансування енергозбереження мають бути спрямовані на :

Уточнення питань організаційного забезпечення фінансування енергозбереження ;

Оптимізацію ключових критеріїв впровадження енергосервісних контрактів, як механізму забезпечення фінансування енергозбереження, на основі стандартизованих бізнес-моделей.

Список використаних джерел

1. АРГУМЕНТАРІЙ. Проект» Реформи у сфері енергоефективності в Україні» Режим доступу до ресурсу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/vzhe-do-2020-roku-ukrayina-maye-dosyagti-energozberezhennya-na-rivni-9-gennadij-zubko>
2. Директива 2012/27 /EU Європейського парламенту та Ради Європейського Союзу 2012/27 /EU від 25.10.2012 про енергоефективність .– Режим доступу до ресурсу: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2012:315:0001:0056:EN:PDF>
3. Про Фонд енергоефективності: Закон України від 08.06.2017 року №2095 –VIII Режим доступу до ресурсу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2095-19>.
4. Климчук М.М. Управління фінансуванням енергозбереження на будівельних підприємствах: міжнародний досвід // Бізнес-Інформ.–2016.–№2.–С.65–70.

5. Куліков П.М. Управління енергозбереженням на будівельних підприємствах: Теорія, методологія, практика : Монографія / П.М.Куліков, М.М.Климчук – м. Івано – Франківськ, вид-во «Фоліант», 2017.– 344с.

6. Енергосервісні контракти. Можливості та перспективи в Україні. Проект «Створення енергетичних агентств в Україні «Режим доступу до ресурсу: https://www.giz.de/en/downloads/giz2015_ua_Brochure_Energy_Service_Contracts_opportunities_and_prospects....pdf

References

1. ARGUMENT. Project «Energy Efficiency Reforms in Ukraine» <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/vzhe-do-2020-roku-ukrayina-maye-dosyagti-energozberezhennya-na-rivni-9-gennadij-zubko>

2. Directive 2012/27 / EU of the European Parliament and of the Council of the European Union 2012/27 / EU of 25.10.2012 on energy efficiency. <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2012:315:0001:0056:EN:PDF>

3. About the Energy Efficiency Fund: Law of Ukraine dated June 8, 2017 No. 2095 –VI <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2095-19>.

4. Klymchuk MM Managing financing of energy saving on construction enterprises: international experience // Business-Inform-2016.–№2.–С.65–70.

5. Kulikov P.M. Management of energy saving at construction enterprises: theory, methodology, practice:

Monograph / P. M. Kulikov, M. M. Klymchuk – m. Ivano–Frankivsk, «Folio» view, 2017.– 344s.

6. Energy–service contracts. Opportunities and perspectives in Ukraine. Project «Creation of Energy Agencies in Ukraine» https://www.giz.de/en/downloads/giz2015_ua_Brochure_Energy_Service_Contracts_opportunities_and_prospects....pdf

Дані про автора

Дорошенко Віолетта Миколаївна,

аспірант, Київський національний університет будівництва і архітектури.

ORCID: 0000-0002-8080-8506

e-mail: violetta.doroshenko@gmail.com

Данные об авторе

Дорошенко Виолетта Николаевна,

аспирант, Киевский национальный университет строительства и архитектуры.

ORCID: 0000-0002-8080-8506

e-mail: violetta.doroshenko@gmail.com

Data about the author

Violetta Doroshenko,

postgraduate student, Kyiv National University construction and architecture.

ORCID: 0000-0002-8080-8506

e-mail: violetta.doroshenko@gmail.com

ГРОМОВ В.Б.

Механізм формування споживчого попиту в економіці України

Предметом дослідження є теоретичні та методологічні засади регулювання сукупного попиту на макроекономічному рівні, спрямованого на ефективний розвиток економіки України.

Метою дослідження є теоретичний аналіз системи макроекономічного регулювання споживчого попиту, визначення його методів, механізмів та особливостей в контексті модернізації економіки, вироблення рекомендацій щодо ефективного управління споживчим попитом з боку держави, взаємодії внутрішніх і зовнішніх чинників.

Методи дослідження базуються на загальнонаукових засадах і фундаментальних положеннях економічної теорії, маркетингу та статистики, і включають в себе методи порівняльного економічного аналізу, економіко–математичного моделювання, прогнозування та інші.

Результатом роботи є пропозиції щодо державної політики стимулювання економічного розвитку на основі збалансування зростаючого попиту зростаючим виробництвом споживчих товарів та послуг через політику доходів, підтримку національного товаровиробника, антиінфляційну політику НБУ, максимально можливу бездефіцитність споживчого ринку, імпортозаміщення.

Галузь застосування результатів. Економіка та управління національним господарством, у частині державних систем та механізмів управління економікою на галузевому, міжгалузевому та